

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Весела Иванова Гелева**, преподавател по Хорово дирижиране в катедра „Музикална педагогика и дирижиране” на факултет „Музикална педагогика” в Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство “Проф. Асен Диамандиев”-Пловдив

за ас. **Преслав Руменов Стоянов**, преподавател по Симфонична оркестрация в катедра „Теория на музиката” на Теоретико-композиторски и диригентски факултет в НМА "Проф. Панчо Владигеров"-София, кандидат за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 8. Изкуства; професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство.

Преслав Стоянов е роден през 1981 г. в София. Дипломира се като бакалавър по Педагогика на обучението по музика в СУ ”Св. Климент Охридски”, бакалавър по класическа китара в Национален университет-гр. Бразилия и магистър по композиция в НМА „Проф. Панчо Владигеров”-София. Работи като преподавател по класическа китара на деца от предучилищна и училищна възраст в детски градини, учебни заведения и читалища. От 2017 г. е асистент по симфонична оркестрация в НМА ”Проф. Панчо Владигеров”, а от 2019 г.-преподавател по китара в Център за изкуства, култура и образование „София”. Кандидатът има участия в редица майсторски класове по китара, хармония и етномузикология в Бразилия и Коста Рика. както и концертна практика, работа като организатор на лекции и курсове в различни области на музиката.

Дисертационният труд „**Тенденции в третирането на оркестъра в европейската музика от втората половина на ХХ и началото на ХХІ век**“ се състои от увод, четири глави, заключение и библиография. Общият обем е 491 страници, цитираната литература включва 294 заглавия на български, руски, немски, френски, испански, португалски и английски език, интернет-източници и 184 нотни примера. Дисертантът има три публикации по темата.

Уводът представя накратко **целта** на научното изследване: да се изведат някои от по-характерните тенденции в третирането на симфоничния оркестър за късномодерния (от средата на ХХ в.) исторически период, както и да се направи обща панорама на по-типични за съвременните композитори оркестрови похвати. **Обект** на изследването е оркестровото творчество, въплътило в себе си съвременни естетико-философски възгледи, а негов **предмет** са оркестровите похвати като еманация на късномодерните тенденции в третирането на оркестъра. Задачите, поставени в дисертацията, включват разглеждане на оркестровите тенденции в оркестрово-технологичен план в контекста на определени философско-исторически, социокултурни и музикално-естетически параметри, наблягайки по своеобразен начин върху взаимовръзката традиция-съвременност.

В **първа глава** „Философско-исторически контекст на оркестъра от втората половина на XX в. до сега” са изложени културно-историческите предпоставки на анализирания период, различните аспекти на понятието „постмодернизъм”- исторически, социално-психологически, философски и като движение в изкуството. Като характерни нови черти са посочени антидуализмът, изразяващ се в разчупване на старите общоприети рамки и тяхната замяна с новаторски идеи, деконструктивизъм на различни нива, индетерминираност и иманентност, интерактивност и др.

Дисертантът разглежда постмодерната естетика в музиката и оркестъра и я сравнява с предхождащите я авангардни направления от началото на XX век. Той посочва, че докато за музикалния модернизъм са характерни правилата, границите и хомогенността (определен вид естетически канон), то за постмодернизма са типични играта, смесването и хетерогенността, както и търсенето на нов начин на използване на вече налични похвати, което може да включи всички съществуващи музикални стилове и техники на композиране в еkleктика, полистилистика и вътрешна разнородност. Преслав Стоянов разграничава две основни идейно-естетически направления в композиционната практика от изследвания период: единият по определен начин продължава тенденциите утвърдени от модерния авангард, а другият им се противопоставя или поне ги преосмисля. Към първия се причисляват направления като интегрален сериализъм, алеаторика, нова сложност, електроакустика, спектрализъм, сонористика, брютитизъм и микроинтервалика, а към втория – неотонализъм, нова простота, неокласика (стилизации), минимализъм, колаж и полистилистика. Докторантът обосновава и условността от едно такова разделение и невъзможността да се открие общовалиден критерий, по който да се групират разнопосочните тенденции и направления в изкуството на постмодернизма.

Анализирайки музикалната практика от втората половина на XX век, докторантът разглежда и влиянието на технологиите: пряко-във вид на нови електронни и електрически инструменти; запис, анализ, манипулиране и възпроизвеждане на звук чрез техника; използване на компютър за композиране, и косвено-като въздействие на заобикалящия ни динамичен свят.

Във **втора глава** „Историческа приемственост и разрыв на оркестъра от втората половина на XX век спрямо традициите на Барока, Класицизма, Романтизма и Модернизма” дисертантът прави интересни паралели между оркестровата практика в различните епохи и постмодерните тенденции. Обект на анализ е спецификата на оркестровия състав, еволюцията на неговия инструментариум, оркестровите групи, характеристиката на оркестровата фактура, спецификата на изразните средства и тяхното приложение (динамика, темпо, щрихи и фразировка), изписването на партитурата, подреждането на оркестрантите и т.н. Стоянов обръща внимание и на релацията „композитор-изпълнител-публика” и нейните варианти в различните епохи. Въз основа на разгледаните и установени принципи на приемственост, разрыв и новаторство, Стоянов доказва, че между модерното и постмодерното оркестрово изкуство съществува силна връзка, която може да бъде третирана като логично и закономерно продължение на музикалната еволюция.

Обект на **трета глава** е идеята за оркестров стил през втората половина на XX век до наши дни. Дисертантът разглежда различни стилови направления и композиционни техники и ги категоризира в три основни групи:

1. късномодерен авангард: интегрален сериализъм, алеаторика, нова сложност, микроинтервалика, електроакустика, спектрална музика, експериментална и концептуална музика, сонористика, брютитизъм и др.
2. направления с използване на стилистично-композиционна идея от предходен музикално-исторически стил (или отделни негови елементи): неокласически течения и музикалните стилизации: неоренесанс, необарок и неокласицизъм⁶⁰.
3. направления, които използват и поставят в друг контекст различни музикални традиции, практики и похвати: неотонализъм, нова простота, минимализъм, колаж, полистилизиъм, влияния от извъневропейски култури, влияния от джаза.

Всички разгледани от автора на дисертацията направления и музикални стилове са подкрепени с анализи и множество музикални примери, илюстриращи конкретната научна проблематика.

Последната **четвърта глава** представя систематизация и класификация на по-характерни тенденции в третирането на оркестъра от втората половина на XX век до сега. Въпреки невъзможността в подобен труд да се изчерпи своеобразието от идеи и новаторски решения, авторът извежда някои от по-характерните за късномодерната оркестрова практика тенденции и похвати, които представляват своеобразна новост в оркестрацията и в такъв смисъл допринасят за нейното разширяване и обогатяване. За тази цел Стоянов разглежда състава на оркестъра и разположението на групите, типове нови нотации и неконвенционално третиране на музикалните инструменти, особености на тембъра, теситурата, регистрите, ритъма, динамиката, игнориране на обертоновия принцип, фонът като еманципирана музикална картина, роля на пластовата полифония и др.

Относно **приносите** на дисертационния труд трябва да се отбележи следното:

1. Разясняването на културно-историческите особености, в които се развива съвременният оркестър, и на философско-естетическите принципи, повлияли на музикалната практика, дава възможност за едно по-задълбочено разбиране на различните тенденции в третиране на симфоничния оркестър от втората половина на XX век.

2. Анализът на основните черти на късномодерния исторически период, разглеждан от някои автори като „постмодерен“¹, на неговите главни философско-естетически нагласи и на характерните му проявления в областта на изкуствата, е отправна точка за осмислянето на късномодерното оркестрово творчество като своеобразно следствие от специфичния за съвремието композиторски светоглед.

3. Оркестровото изкуство на XX в., освен откъм социокултурни условия, е разгледано и в историческа перспектива като процес на приемственост и разрив в развитието на вековната западноевропейска традиция на колективно музициране. Анализирани са

съответните музикално-естетически и идейно-философски характеристики на съответния период.

4. Оркестровите тенденции на XX в. са логично изведени от общите линии на развитие на музикалното изкуство, които в определена степен се различават и разграничават от предходния начин на третиране на оркестъра. Направен е паралел и сравнителен анализ на приемствеността и новаторството спрямо Барока, Класицизма, Романтизма и Модернизма.

5. Направен е опит за категоризиране и систематизиране на характерни за постмодерното творчество оркестрови похвати, тяхното обвързване с конкретни социокултурни условия и социопсихологически предпоставки.

Дисертационният труд е интересно и пространно изследване на оркестровата еволюция. Авторът анализира внушителен обем музикален материал, който е слабо застъпен в концертната практика у нас. В този смисъл трудът ще заинтригува професионалистите диригенти, музиковеди, инструменталисти и композитори. Имайки предвид гореказаното, предлагам на уважаемото научно жури да присъди на ас. Преслав Руменов Стоянов образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 8. Изкуства; професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство.

12.07.2021г.

проф. д-р Весела Гелева

Пловдив